

ضرورت تدوین استانداردهای حسابداری

برای صندوقها و سازمانهای بازنشستگی

گروه کارشناسی مدیریت تدوین استانداردها- سازمان حسابرسی

مقدمه

نظام بازنشستگی، در مقررات استخدامی بخش خصوصی و دولتی تمام کشورهای دنیا جایگاه ویژه‌ای دارد. در سه دهه آخر قرن بیستم، جهان شاهد تحولی در سیستمهای بازنشستگی از طریق ایجاد صندوقهای بازنشستگی برای تامین و اداره داراییهای بازنشستگی و نیز پرداخت مزایای بازنشستگی از محل این داراییها بود. اهمیت صندوقهای بازنشستگی دلایل متعدد دارد. نخست، درآمد و ثروت طی دوره بعد از جنگ جهانی دوم به تدریج رشد داشته، و خانوارها، شرکتهای و دولتها پول بیشتری را به بازنشستگی اختصاص داده‌اند. دوم، مردم نسبت به گذشته عمر طولانیتر و نیازهای مالی بیشتری در دوره بازنشستگی دارند. سوم، حقوق بازنشستگی، جبران خدمات کارکنان است و به عنوان یک سیستم انگیزش و تامین امنیت آینده کارکنان در رضایت شغلی و آرامش خاطر آنان نقش موثری دارد و صندوقها با دریافت کمکها و تحصیل بازدهی مناسب برای حق بیمه‌ها و سایر کمکها، می‌توانند منابع مالی کافی برای حفظ سطح زندگی کارکنان در دوران بازنشستگی داشته باشند. چهارم، رشد این صندوقها و تلاش در جهت تامین خواسته‌های مختلف اعضای آنها باعث شده است که امروز پدیده‌ای به نام صنعت بازنشستگی مطرح شود. این صنعت باید بتواند با عرضه محصولات متنوع بازنشستگی، تامین اجتماعی و خدمات رفاهی و ایجاد فضای رقابتی و حق انتخاب، رضایت شهروندان را تامین کند.

عملکرد و وضعیت مالی صندوقهای بازنشستگی بر آینده میلیونها نفر تاثیر دارد. بنابراین، عملکرد صندوقها می‌تواند پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی زیادی در برداشته باشد. اداره موثر این صندوقها، تعیین خط مشی‌های مناسب بازنشستگی و نظارت بر فعالیت آنان به اطلاعات اتکاپذیر، مربوط و شفاف نیاز دارد. با عنایت به این که استانداردهای حسابداری معیار اصلی برای قضاوت در خصوص مطلوب بودن ارائه اطلاعات است، بررسی استانداردهای مورد استفاده سازمانها و صندوقهای بازنشستگی در این مقاله مورد توجه قرار گرفته است.

در این مقاله ابتدا روش شناسی پژوهش ارائه شده است. در بخش دوم محیط قانونی صندوقهای بازنشستگی، استفاده کنندگان از اطلاعات و انواع طرحهای بازنشستگی رایج در ایران تشریح شده است. سپس موضوعات مهم حسابداری شامل نوع صورتهای مالی، مبانی اندازه‌گیری سرمایه‌گذاریها، مبانی اندازه‌گیری داراییهای عملیاتی، مبانی اندازه‌گیری تعهدات، استفاده یا عدم استفاده از روشهای اکچوئری در ارزیابی تعهدات و در نهایت دوره‌های انجام اکچوئری بررسی شده است. بعد از

آن وضعیت جاری، تحلیل و نتیجه گیری شده است.

روش شناسی

برای تدوین این گزارش نخست قوانین و مقررات مربوط بررسی شد. سپس استاندارد حسابداری بین المللی شماره ۲۶، «حسابداری و گزارشگری طرحهای مزایای بازنشستگی» در جلسات گروه کارشناسی مورد بحث و تحلیل قرار گرفت. پس از کسب اطلاعات کافی از طریق مطالعه کتابخانه‌ای، از مسئولان مالی و اکچوئری صندوقهای سازمان تامین اجتماعی، حمایت و بازنشستگی آینده ساز، صدا و سیما و یکی از اکچوئرها مستقل برای شرکت در جلسات گروه کارشناسی دعوت و مصاحبه اکتشافی به عمل آمد. در این نوع مصاحبه تعدادی از عنوانهای از پیش انتخاب شده که به نظر گروه مهم بود مطرح شد و از جنبه های متعددی نظرات مصاحبه شوندگان مورد کاوش قرار گرفت و عنوانهای جالب توجه پیگیری شد. همزمان از روش مطالعه میدانی برای بررسی صورتهای مالی صندوقهای بازنشستگی ایران و صورتهای مالی چند صندوق خارجی، استفاده شد. نتایج حاصل از مطالعات انجام شده تا این مرحله، منجر به تدوین مجموعه ای از سئوالات شد. بر مبنای این سئوالات، پرسشنامه ای تنظیم و همراه ترجمه استاندارد حسابداری بین المللی شماره ۲۶ برای ۱۱ صندوق فرستاده شد. پاسخ ۹ صندوق با پیگیری موثر، دریافت شد. پاسخهای پرسشنامه با صورتهای مالی و مستندات قانونی ارائه شده تطبیق گردید. نتایج حاصل از مطالعات کتابخانه‌ای، مطالعات میدانی و تجزیه و تحلیل پرسشنامه ها در ادامه مطلب ارائه شده است.

محیط قانونی

بر اساس اصل ۲۹ قانون اساسی برخورداری از تامین اجتماعی از نظر بازنشستگی، پیری، از کار افتادگی، بی سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح و نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبتهای پزشکی به صورت بیمه و غیره حقی است همگانی. دولت مکلف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایتهای مالی یادشده را برای یک یک افراد کشور تامین کند. برای آشنایی با محیط قانونی ایران لازم است مروری بر سیر تدوین

قوانین و مقررات بازنشستگی و چگونگی تشکیل صندوقهای موجود انجام دهیم.

بر اساس نوشته های هرتسفلد و گیرشمن دو تن از شرق شناسان مشهور، در عصر هخامنشیان برای عمال دولت که سالها خدمت کرده بودند به محض رسیدن به سن هفتاد سالگی نوعی مقرری شبیه به آنچه امروز حقوق بازنشستگی می نامیم برقرار می گردید و تازمانی که فرد در قید حیات بود، به طور مستمر به وی پرداخت می شد. اما پرداخت مزایای بازنشستگی به شکل قانونی و رسمی به دوره قاجار بر می گردد. سیر پیدایش صندوقها و تصویب قوانین و مقررات در زیر ارائه شده است.

۱- بازنشستگی به مفهوم امروزی آن برای نخستین بار پس از مشروطیت در سال ۱۲۷۸ هجری شمسی با تصویب قانون وظایف در مجلس شورای ملی مطرح شد.

۲- در سال ۱۳۰۱ قانون استخدام کشوری به تصویب رسید که فصل چهارم آن به بازنشستگی و وظیفه اختصاص داشت. به منظور اجرای مفاد قانون مذکور دایره ای به نام دایره تقاعد در اداره کل حسابداری وزارت فواید عامه (اقتصاد و دارایی وقت) تشکیل شد که بعداً به اداره ای مستقل تبدیل گشت.

**لایحه ساختار سازمانی نظام
تامین اجتماعی توسط دولت تهیه
و به مجلس ارسال شده است
انتظار می رود با تصویب لایحه
یادشده ایران نیز دارای یک قانون
جامع بازنشستگی شود**

۳- در سال ۱۳۰۹ مسائل و مشکلات ناشی از استفاده از ماشین آلات و دستگاههای جدید در احداث شبکه راه آهن موجب ایجاد صندوق احتیاط گردید که بر اساس تصویبنامه این صندوق، وجوه جمع آوری شده از محل مزد هر یک از کارگران صرف کمک به کارگران سانحه دیده در حین انجام کار می شد. در متمم قانون بودجه سال ۱۳۱۱ برای کارگران امور ساختمانی دولتی و مشابه آن پرداخت غرامت ناشی از فوت یا از کار افتادگی پیشبینی شد.

بهداری و بهزیستی هر استان ادغام شد و سازمان مرکزی تحت عنوان صندوق تامین اجتماعی به فعالیت خود ادامه داد.

۱۲- در ۱۳۵۸/۴/۲۸ براساس مصوبه شورای انقلاب، مجدداً صندوق تامین اجتماعی و نواحی بهداری و بهزیستی در هم ادغام شدند و با نام سازمان تامین اجتماعی به فعالیت خود ادامه دادند. ۱۳- تعدادی از صندوقها براساس مقررات استخدامی و یا قانون تاسیس بعضی از سازمانها و شرکتهای دولتی ایجاد شده‌اند.

صندوق حمایت و بازنشستگی آینده ساز در سال ۱۳۵۶ به استناد ماده ۲ قانون تاسیس سازمان گسترش و پس از اخذ موافقت سازمان امور اداری و استخدامی تحت شماره ۱۸۸۰ در اداره ثبت شرکتهای و مالکیت صنعتی به عنوان واحدی غیرانتفاعی به ثبت رسیده است.

صندوق بازنشستگی شرکت ملی ذوب آهن ایران در سال ۱۳۵۳ براساس مواد فصل دوازدهم آیین نامه استخدامی شرکت ملی ذوب آهن ایران تشکیل شده است. این صندوق در سال ۱۳۷۶ با عنوان موسسه صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد تحت شماره ۹۵۱۱ در اداره ثبت شرکتهای تهران به ثبت رسیده است.

صندوق بازنشستگی صدا و سیما براساس آیین نامه استخدامی سازمان و صندوق بازنشستگی بیمه مرکزی در اجرای مواد ۳۲ تا ۴۵ آیین نامه استخدامی بیمه مرکزی مصوب سال ۱۳۵۴ تشکیل شده‌اند.

سازمان صندوق بازنشستگی شهرداری تهران براساس ماده ۲ مقررات بازنشستگی و وظیفه مستخدمین ثابت شهرداری تهران و با اخذ موافقت وزیر کشور در سال ۱۳۷۵ تاسیس شده است. مبنای تشکیل صندوق بازنشستگی و پس انداز و رفاه کارکنان صنعت نفت، اساسنامه و مقررات استخدامی شرکت ملی نفت ایران است.

۱۴- براساس قانون اصلاح مقررات بازنشستگی و وظیفه قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۶۸/۱۲/۱۳ مجلس، مقرر شد کلیه صندوقهای بازنشستگی ادغام شوند به دلیل تهیه نشدن آیین نامه اجرایی مربوط، انجام نشد. در ۱۳۸۰/۵/۲۴ مجلس قانون یادشده را اصلاح کرد. براساس تبصره ۲ ماده ۱۱ قانون اصلاحی، صندوقهای بازنشستگی جدید با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و تصویب هیئت وزیران تاسیس می شود. طبق قانون اصلاح ماده ۱۱

۴- در سال ۱۳۱۴ شرکت سهامی بیمه ایران تاسیس شد و از سال ۱۳۱۸ بعضی از موسسات خصوصی، دولتی و ارتش، کارگران خود را نزد موسسات بیمه در مقابل حوادث ناشی از کار بیمه کردند.

۵- در مرداد ۱۳۱۵، صندوق احتیاط کارخانه‌ها به موجب نظامنامه کارخانه‌ها و موسسات صنعتی مصوب هیئت وزیران تشکیل شد که به موجب آن کارفرمایان موظف شدند در صدی از مزد کارگران را کسر و به حساب صندوق نزد بانک واریز کنند.

۶- در سال ۱۳۲۲، قانون بیمه اجباری کارگران به تصویب رسید و کلیه کارخانه‌ها و موسسات اقتصادی، بازرگانی، صنعتی و بازربری، راه آهن و... مکلف شدند کارگران خود را نزد شرکت سهامی بیمه ایران یا سایر شرکتهای بیمه در مقابل حوادث حین انجام کار بیمه کنند.

۷- در سال ۱۳۲۸، قانون کار از تصویب مجلس گذشت که بر طبق ماده ۱۶ آن صندوقی تحت عنوان صندوق تعاون و بیمه کارگران تشکیل شد.

۸- در سال ۱۳۳۱، براساس قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران، صندوق تعاون و بیمه کارگران به سازمان بیمه‌های اجتماعی کارگران تبدیل شد.

۹- در سال ۱۳۴۷ کلمه کارگران از آخر سازمان حذف شد تا کلیه اقشار تحت پوشش قرار گیرند و در سال ۱۳۵۴، قانون تامین اجتماعی به تصویب رسید.

۱۰- براساس مفاد ماده ۷۰ اصلاحی قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۵۳/۱۲/۲۸، اداره کل بازنشستگی که از وزارت امور اقتصادی و دارایی جدا شده و به صورت یکی از ادارات کل سازمان امور اداری و استخدامی در آمده بوده به موسسه‌ای مستقل وابسته به سازمان امور اداری و استخدامی کشور تبدیل شد و پس از تصویب اساسنامه در تاریخ ۱۳۵۴/۳/۸، اداره امور اجرایی صندوقهای بازنشستگی مستخدمان مشمول مقررات بازنشستگی کشوری، مستخدمان شرکتهای دولتی موضوع ماده ۳۵ قانون مقررات استخدامی شرکتهای دولتی، مستخدمان موضوع تبصره ۳ ماده ۷۰ قانون استخدام کشوری و مستخدمان شهرداریها موضوع تبصره ۴ ماده ۷۰ قانون استخدام کشوری را عهده دار شد. ۱۱- در سال ۱۳۵۵ براساس ماده ۱۱ قانون تشکیل وزارت بهداری و بهزیستی، سازمان تامین اجتماعی به صندوق تامین اجتماعی تبدیل گردید و شعب از ساختار سازمان حذف و در سازمانهای منطقه‌ای

مقرر گردید به منظور هماهنگی برنامه های کلیه صندوقهای بازنشستگی و وظیفه و عنوانهای مشابه در وزارتخانه ها، موسسات و شرکتهای دولتی، شورای هماهنگی مرکب از رؤسای صندوقهای بازنشستگی تشکیل شود.

جهت فراهم آوردن امکان رقابت بین صندوقها و سازمانهای بازنشستگی و نیز حذف محدودیتها و انحصارات، در قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پیشینی هایی صورت گرفته است. براساس ماده ۲۷ قانون مذکور کارکنان شرکتهای دولتی که از نظر مقررات بازنشستگی تابع صندوق خاصی هستند، در صورت قطع رابطه استخدامی با دستگاه اجرایی در اجرای سیاستهای فروش سهام، می توانند با رعایت ضوابط پرداخت حق بیمه مقرر، همچنان تابع مقررات صندوق بازنشستگی مربوط باشند.

براساس ماده ۴۲ قانون برنامه سوم کلیه بیمه شدگان (به استثنای کادر نیروهای مسلح و کارکنان وزارت اطلاعات) می توانند نسبت به تغییر سازمان بیمه ای خود اقدام کنند. نقل و انتقال حق بیمه و کسورات بیمه ای بین صندوقهای بیمه ای براساس ضوابطی خواهد بود که حداکثر طی مدت شش ماه توسط سازمان امور اداری و استخدامی کشور، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و براساس محاسبات بیمه ای تهیه می شود و به تصویب هیئت وزیران می رسد.

با توجه به توضیحات فوق مشخص می شود که یک قانون جامع بازنشستگی که تعیین کننده چارچوبهای اصلی فعالیت صندوقها باشد و امکان نظارت موثر بر عملکرد آنها را به دلیل اهمیت فراوان، فراهم کند در حال حاضر وجود ندارد. در حالی که در کشورهای پیشرو در این زمینه قانونی جامع وجود دارد که سیاستهای کلی را تعیین می کند و یک نهاد دولتی با الزامات خاص گزارشگری، بر عملکرد صندوقها نظارت دارد و یک شرکت بیمه دولتی با دریافت حق بیمه تعهدات صندوقها را در مقابل اعضا ضمانت می کند.

در حال حاضر، لایحه ساختار سازمانی نظام تامین اجتماعی توسط دولت تهیه و به مجلس ارسال شده است. انتظار می رود با تصویب لایحه یادشده، ایران نیز دارای یک قانون جامع بازنشستگی شود.

صندوقها و سازمانهای بازنشستگی ایران

براساس بررسیهای انجام شده، صندوقها و سازمانهای بازنشستگی

در کشور به شرح زیر شناسایی شده اند:

- ۱- سازمان بازنشستگی کشوری،
- ۲- سازمان تامین اجتماعی،
- ۳- صندوق بازنشستگی، پس انداز و رفاه کارکنان صنعت نفت،
- ۴- صندوق بازنشستگی صدا و سیما،
- ۵- موسسه صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد،
- ۶- صندوق بازنشستگی بانک مرکزی،
- ۷- صندوق بازنشستگی بیمه مرکزی و شرکتهای بیمه،
- ۸- صندوق بازنشستگی شهرداری تهران،
- ۹- صندوق حمایت و بازنشستگی آینده ساز،
- ۱۰- صندوق بازنشستگی، وظیفه، از کارافتادگی و پس انداز مستخدمین بانکها،
- ۱۱- صندوق بازنشستگی شرکت مخابرات ایران،
- ۱۲- صندوق بازنشستگی هواپیمایی کشوری،
- ۱۳- صندوق بازنشستگی بنادر و کشتیرانی،
- ۱۴- صندوق معذوریت از کار و از کارافتادگی جهاد،
- ۱۵- صندوق حمایت و کلا و کارگشایان دادگستری،
- ۱۶- صندوق بازنشستگی پلیس قضایی،
- ۱۷- صندوق بازنشستگی عمران مراتع،
- ۱۸- صندوق بازنشستگی نیروهای مسلح،
- ۱۹- صندوق بازنشستگی کارکنان وزارت اطلاعات،
- ۲۰- صندوق بازنشستگی نیروی انتظامی.

۱۱ صندوق اول به عنوان نمونه برگزیده شدند و پرسشنامه برایشان فرستاده شد. به غیر از پرسشنامه های صندوق بازنشستگی بانک مرکزی و صندوق نفت، پرسشنامه های تکمیل شده سایر صندوقها دریافت شد. بعضی از صندوقها به همراه پرسشنامه سایر مدارک خواسته شده، شامل اساسنامه، قوانین و مقررات مربوط به ایجاد صندوق و آخرین صورتهای مالی را نیز فرستادند. صندوق نفت با وجود تکمیل نکردن پرسشنامه، یک نسخه از صورتهای مالی سال ۱۳۷۹ و گزارش اکچوئری سال ۱۳۸۱ خود را فرستاد.

از ده صندوق مورد بررسی، صندوق حمایت و بازنشستگی آینده ساز و موسسه صندوق حمایت و بازنشستگی فولاد به عنوان واحد غیرانتفاعی در اداره ثبت شرکتهای ثبت رسیده اند. سازمان تامین اجتماعی و بازنشستگی کشور براساس قانون خاص و بقیه

صندوقها به استناد قانون تاسیس و یا آیین نامه استخدامی شرکت یا سازمان مادر تشکیل شده اند.

طرحها و اعضای سازمانها و صندوقهای بازنشستگی

صندوقهای بازنشستگی بر حسب مورد، علاوه بر پرداخت مستمری بازنشستگی ممکن است متولی خدمات درمانی در زمان اشتغال و یا بازنشستگی، بیمه بیکاری اعضای شاغل، حوادث و بیماریها، غرامت دستمزد، از کارافتادگی کلی و جزئی و مرگ (پرداخت مستمری به بازماندگان متوفی و هزینه کفن و دفن) نیز باشند. جدول ۲ انواع طرحهای صندوقها را نشان می دهد.

سازمان بیمه خدمات درمانی که سازمانی مستقل است، به مشمولان استخدام کشوری خدمات درمانی ارائه می کند. سازمان

جدول ۲- انواع طرحهای صندوقهای بازنشستگی

تعداد پاسخها	طرحها
۹	بازنشستگی
۱	خدمات درمانی شاغلان
۲	بیمه بیکاری
۲	خدمات درمانی بازنشستگان
۲	کمکهای خاص و بیمه مکمل درمان بازنشستگان

تامین اجتماعی، خدمات درمانی زمان اشتغال و بازنشستگی و صندوق آینده ساز، خدمات درمانی زمان بازنشستگی را به عهده دارند. این دو صندوق طرح بیمه بیکاری نیز دارند. سازمان استخدام کشوری و صندوق بانکهای رفاهی و بیمه مکمل درمان بازنشستگان را تامین می کنند.

طبق پاسخهای دریافتی، سازمان بازنشستگی کشوری و صندوق بازنشستگی بیمه مرکزی، به عنوان نهاد دولتی و سایر صندوقها، به عنوان نهادهای عمومی غیردولتی، غیرانتفاعی تلقی شده اند. در صورتی که تعهد دولت به پرداخت کسری منابع صندوق، ملاک قضاوت در خصوص نوع صندوقها قرار گیرد، تنها صندوق بازنشستگی آینده ساز، سازمان تامین اجتماعی و صندوق بازنشستگی شهرداری تهران غیردولتی شمرده می شوند. در بقیه صندوقها، مثلاً طبق تبصره ۱ ماده ۹۸ آیین نامه استخدامی شرکتها و واحدهای تابعه فولاد مصوب هیئت وزیران (۱۳۷۸/۱۰/۱۲) یا بند «پ» تبصره ماده ۶۷ آیین نامه استخدامی مشترک شرکتهای بیمه (۸/۱۲/۴) مصوب هیئت وزیران، عدم کفایت منابع صندوقها در بودجه پیشبینی و تامین می شود.

استفاده کنندگان اطلاعات مالی

استفاده کنندگان فعلی اطلاعات مالی صندوقها و موارد استفاده از آنها بر اساس نتایج حاصل از پرسشنامه به شرح جدول ۱ است. نرخ حق بیمه در سازمان تامین اجتماعی و سازمان بازنشستگی کشور توسط مجلس، در صندوقهای آینده ساز و صدا و سیما توسط هیئت امنا، در صندوق بانکها توسط شورای عالی بانکها و در بقیه صندوقها توسط هیئت دولت تعیین می شود. از این رو می توان گفت که از صورتهای مالی کمتر برای تعیین نرخ حق بیمه استفاده می شود. بیشترین استفاده از صورتهای مالی توسط شورای عالی یا هیئت امنای صندوقها و به منظور ارزیابی وضعیت مالی و عملکرد صندوق به عمل می آید که به نظر می آید این مورد ناشی از تاکید بر آن در قوانین

جدول ۱- استفاده کنندگان از اطلاعات مالی و موارد استفاده

تعداد پاسخها	موارد استفاده	تعداد پاسخها	استفاده کنندگان
-	تعیین نرخ حق بیمه	۳	بیمه شدگان و بازنشستگان
۶	میزان تعهدات و کفایت ذخایر	۶	شورای عالی یا هیئت امنا
۴	سرمایه گذاری	۴	دولت
۸	ارزیابی وضعیت مالی و عملکرد	۳	شرکت مادر یا نهاد نظارتی
۱	گزارش تحلیلی وضعیت آتی		
۱۹		۱۶	

عنوانهای صورتهای مالی که صندوقها تهیه می کنند به شرح جدول ۴ است. با وجود تشابه عنوانها، محتوای صورتهای مالی

جدول ۳ - عوامل تعیین کننده اصول و ضوابط حسابداری و گزارشگری مالی

تعداد پاسخها	شرح
۸	استانداردهای حسابداری
۳	قانون تاسیس یا اساسنامه
۱	شورای عالی یا هیئت امنا

بسیار متفاوت است. برای مثال، صورت سود و زیان سازمان بازنشستگی کشوری و شهرداری تهران به دو بخش فعالیتهای بیمه ای و فعالیتهای اقتصادی تفکیک شده است. در حالی که در صندوق آینده ساز، فعالیتهای بیمه ای (دریافت حق بیمه و کمکها و پرداخت مستمری و کمکها) هیچ انعکاسی در صورت درآمد و هزینه ندارد.

نحوه طبقه بندی مبالغ حق بیمه (یا حق عضویت یا حق اشتراک یا کسور بازنشستگی) دریافتی و مستمری پرداختی در جدول ۵ آورده

جدول ۴ - صورتهای مالی صندوقها

تعداد پاسخها	شرح
۷	ترازنامه
۲	صورت خالص داراییها
۴	صورت درآمد و هزینه (و تخصیص مازاد)
۳	صورت سود و زیان (و تخصیص اندوخته ها)
۸	صورت جریان وجوه نقد
۱	صورت تغییر در خالص داراییها
۱	صورت مالی مستقل از صورتهای کارفرما تهیه نمی شود

شده است. روش حسابداری حق بیمه ها و مستمریها در ۲ مورد نقدی و در ۷ مورد تعهدی بوده است. همچنین تفاوت داراییها و بدهیها تحت عنوان ذخایر، سهم صندوق، اندوخته مشترکین، اندوخته مشارکین، و جوه بازنشستگی و سرمایه در ترازنامه انعکاس یافته است. نحوه ارائه گردش این حساب نیز در یادداشتهای توضیحی متفاوت است. در بعضی صندوقها اجزای تشکیل دهنده ذخایر بر حسب نوع طرحها (بازنشستگی اعضای فعال، درمان و بازنشستگی) در بعضی به تفکیک سهم عضو، سهم کارفرما و مازاد درآمد و هزینه گزارش شده است. در مورد یکی از صندوقها که حق بیمه و پرداخت مستمری را در حساب ذخایر عمل می کند، مبالغ

هزینه های درمانی بازنشستگان و اعضای بقیه صندوقها توسط واحد اصلی مثلاً سازمان صدا و سیما و یا شرکت ملی نفت پرداخت می شود. بعضی از صندوقها، کارکنان و بازنشستگان کارفرمایان متفاوت را پوشش می دهند (مانند سازمان تامین اجتماعی و سازمان استخدام کشوری) و بعضی صندوقها صرفاً کارکنان و بازنشستگان یک کارفرما و یا کارفرمایان یک گروه را دربر می گیرند (مثل صندوق بازنشستگی شهرداری تهران یا صندوق کارکنان فولاد).

در مورد مصرف منابع کارکنان یک کارفرما یا گروه شرکتها، برای کارکنان کارفرمایان دیگر معمولاً در هیچ یک از صندوقها محدودیت خاصی وجود ندارد. در سازمان تامین اجتماعی به لحاظ تفاوت در نرخ بیمه و مزایای بازنشستگی و درمانی، حساب طرح بیمه قالیبافان، طرح صاحبان حرف و مشاغل آزاد و همچنین طرح خدمات درمانی و بیمه بیکاری جداگانه نگهداری می شود، هر چند که داراییهای مرتبط با این طرحها به صورت مشاع است. در سازمان بازنشستگی کشور طبق ماده ۱۰ اساسنامه قبلی، ۶ حساب به شرح زیر نگهداری می شود:

- ۱- مشمولین تبصره ۱ ماده ۷۰ قانون استخدام کشوری،
  - ۲- مشمولین بازنشستگی کشوری،
  - ۳- مستخدمین موضوع ماده ۳۳،
  - ۴- شرکتهای دولتی بند «ب» ماده ۳،
  - ۵- صندوق حمایت،
  - ۶- صندوق بازنشستگی شهرداریها.
- به هر حال داراییها به صورت مشاع نگهداری و از آنها برای پرداخت هر نوع مزایا استفاده می شود.

اصول و ضوابط حسابداری و گزارشگری مالی و صورتهای مالی

بر اساس اطلاعات دریافتی از صندوقها و نیز بررسی صورتهای مالی آنها، اصول و ضوابط تعیین کننده روشهای حسابداری و گزارشگری به شرح جدول ۳ است. البته صندوقها در بیشتر موارد از استانداردهای حسابداری استفاده می کنند که در واحدهای تجاری کاربرد دارد. به هر حال به نظر می رسد صندوقها به گونه ای عمل می کنند که تغییر در استانداردهای حسابداری و گزارشگری مشکل قانونی خاصی ایجاد نخواهد کرد.

پاسخ دهندگان شده بود. در واقع آنها با صورتهای جدید در صورت حذف ارزشهای منصفانه موافق هستند.

مبانی اندازه گیری داراییهای عملیاتی

داراییهای عملیاتی بر اساس بهای تمام شده ثبت و به کسر استهلاک انباشته در صورتهای مالی منعکس می شود. مشکل اصلی بخصوص در مورد سازمان تامین اجتماعی تعریف داراییهای عملیاتی است. برای مثال، آیا بیمارستانها که یکی از منابع درآمدی سازمان نیز به شمار می روند، باید به عنوان سرمایه گذاری طبقه بندی شوند یا دارایی عملیاتی. در حال حاضر سازمان بیمارستانها را تحت عنوان دارایی ثابت گزارش می کند.

مبانی اندازه گیری سرمایه گذاریها

در سازمان بازنشستگی کشوری، سرمایه گذاریهای کوتاه مدت (سریع المعامله) به ارزش بازار و سرمایه گذاریهای درازمدت به ارزش ویژه گزارش می شود. در سایر صندوقها، سرمایه گذاریها به بهای تمام شده و به کسر هرگونه ذخیره کاهش ارزش دائمی یا اقل خالص ارزش فروش و بهای تمام شده اندازه گیری و گزارش می شود. در مورد مبانی اندازه گیری مطلوب سرمایه گذاریها از پاسخ دهندگان سؤال شد که نتایج در جدول ۷ ارائه شده است. دلیل مخالفت با ارزشهای جاری یا بازار به شرح جدول ۸ است. به نظر می رسد در صورت تجویز ارزشهای بازار در استاندارد

جدول ۷ - مبانی اندازه گیری سرمایه گذاریها

شرح	موافق
ارزش منصفانه	۲
بهای تمام شده	۵
ارزش بازار یا بهای تمام شده بر حسب مورد	۱

حسابداری و نیز دسترسی به مظنه های بازار، مشکلی در استفاده از ارزشهای بازار وجود نداشته باشد. به هر حال پیامدهای اقتصادی ارزشهای بازار، بخصوص به لحاظ مالیاتی عاملی مهم است که باید مورد توجه قرار گیرد.

یکی از بندهای گزارش حسابرسی در مورد سرمایه گذاریهای سازمان بازنشستگی کشوری، سازمان تامین اجتماعی، صندوق حمایت و بازنشستگی آینده ساز و موسسه صندوق حمایت و

دریافتی و پرداختی (گردش حساب) به نحو مناسب افشا نشده است. انتقال و یا استرداد کسور بازنشستگی نیز در بعضی موارد به عنوان هزینه گزارش شده است.

حق بیمه های دریافتی در صورت جریان وجوه نقد بعضی صندوقها به عنوان فعالیتهای عملیاتی و در بعضی دیگر به عنوان

جدول ۵ - نحوه طبقه بندی حق بیمه ها و مستمریها

شرح	درآمد	ذخایر (ترازنامه)	هزینه	سایر (ترازنامه)
حق بیمه دریافتی	۴	۲	-	۳
مستمریهای پرداختی	-	۱	۷	۱

فعالتهای تامین مالی طبقه بندی شده است. در یکی از صندوقها بر اساس سهم ذخایر مستخدم، بهره محاسبه و به عنوان هزینه بهره در صورت درآمد و هزینه منظور شده است. البته حق عضویت پرداختی سهم کارمند به عنوان بدهی به اشخاص در ترازنامه گزارش شده است.

وجوه دریافتی از کارفرمایان بابت کسری و عدم کفایت منابع صندوق نیز به عنوان درآمد و در مواردی به عنوان سایر درآمدها طبقه بندی شده است.

به منظور ایجاد یکنواختی و مقایسه صورتهای مالی، نمونه ای از صورت خالص داراییها و صورت تغییر در خالص داراییها به ضمیمه پرسشنامه ارسال و از پاسخ دهندگان در خصوص جایگزینی این صورتهای ترازنامه و صورت درآمد و هزینه سؤال شده بود که نتیجه در جدول ۶ ارائه شده است.

دلیل اصلی مخالفت با جایگزینی این صورتهای مشکلات تعیین ارزش منصفانه ذکر شده است. توضیح این که در صورت خالص

جدول ۶ - نظرات در مورد جایگزینی صورتهای مالی جدید

شرح	موافق	مخالف	تأیدی موافق
صورت خالص داراییها	۲	۴	۲
صورت تغییرات در خالص داراییها	۲	۴	۲

داراییها، سرمایه گذاریها به ارزش منصفانه منعکس شده بود و در صورت تغییرات در خالص داراییها، یک قلم تحت عنوان خالص افزایش سرمایه گذاریها به ارزش منصفانه در سرفصل درآمد سرمایه گذاری منعکس شده بود که همین باعث مخالفت ۲ نفر از

جدول ۸ - دلایل مخالفت با ارزشهای بازار

تعداد پاسخها	شرح
۵	دسترسی نداشتن به مظنه بازار
۳	ملاحظات مالیاتی
۲	اتکاپذیری پایین ارزشهای بازار
۵	اصول و ضوابط فعلی حسابداری
۱	ملاحظات هزینه - منفعت

بازنشستگی فولاد، تهیه نشدن صورتهای مالی تلفیقی است.

به منظور ارائه تصویری مطلوبتر و مقایسه پذیرتر از صندوقهای بازنشستگی از صندوقهای بازنشستگی ضرورت دارد استاندارد حسابداری خاصی برای آنها تدوین شود

اکچوئری است. در حال حاضر سازمان تامین اجتماعی، صندوق بازنشستگی نفت، صندوق آینده ساز و صندوق بانکها محاسبات اکچوئری را انجام می دهند و به صورت یک گزارش مستقل در گزارش سالانه صندوق منظور می کنند. البته در سازمان تامین اجتماعی موضوع اندکی متفاوت است و سازمان مذکور توسط کارکنان خود محاسبات اکچوئری را انجام می دهد. صندوق بازنشستگی نفت برای اولین بار و صندوق آینده ساز از سال ۱۳۶۷ به طور مرتب هر سه سال یک بار محاسبات اکچوئری را انجام داده اند. شهرداری تهران، سازمان بازنشستگی کشوری و صندوق کارکنان فولاد نیز محاسبات اکچوئری را در دست تهیه دارند. صندوقها هر سه سال یک بار را به عنوان دوره تناوب محاسبات اعلام کرده اند. دلایل محاسبه نشدن اکچوئری در برخی صندوقها در جدول ۹ ارائه شده است.

مبانی اندازه گیری تعهدات بازنشستگی

تعهدات بازنشستگی در بیشتر صندوقها، براساس مبالغ انباشته کمکها و حق بیمه های دریافتی و نیز مازاد درآمد بر هزینه و به کسر هرگونه مستمری و مزایای پرداختی از محل آنها اندازه گیری و گزارش می شود. در یک مورد تعهدات بازنشستگی مربوط به حق بیمه سهم کارمندان به عنوان بدهی گزارش شده است. همان گونه که ذکر شد، اصطلاحات سرمایه، ذخایر، اندوخته مشترکین یا مشارکین، سهم صندوق و وجوه بازنشستگی برای تعهدات مزایای انباشته استفاده می شود.

استفاده از اکچوئری

سازمان تامین اجتماعی براساس تبصره ۳ ماده ۲۸ قانون تامین اجتماعی و صندوق حمایت و بازنشستگی آینده ساز براساس ماده ۲۵ اساسنامه، باید حداقل هر سه سال یک بار گزارش اکچوئری را تهیه و به شورای عالی ارائه کند. صندوق کارکنان فولاد براساس بند ۵ ماده ۱۳ اساسنامه، هیئت مدیره را موظف به تعیین میزان ذخایر نقدی صندوق برای پرداخت تعهدات آینده کرده است. بند «ز» ماده ۹ اساسنامه سازمان بازنشستگی، رئیس سازمان را موظف به بررسی و پیشنهاد نرخ کسور بازنشستگی اعم از سهم مستخدم و کارفرما براساس محاسبات بیمه ای کرده است، به گونه ای که صندوق، پاسخگوی بازنشستگان آینده باشد. اصطلاحهای «ممیزی تناسب تعهدات آنی و آتی با وجوه و داراییهای حال و آتی» و «محاسبات بیمه ای» مترادف بوده و ترجمه ای از لغت اکچوئری است. یکی از بندهای گزارش بازرسی قانونی صندوق فولاد و سازمان بازنشستگی کشور در مورد انجام نشدن محاسبات

جدول ۹ - دلایل عدم انجام اکچوئری

تعداد پاسخها	شرح
۲	کمبود متخصص
۱	هزینه های بالا
۱	زمان زیاد
۲	دسترسی نداشتن به داده های کافی مورد نیاز
۱	بلا تکلیفی از نظر نبود استاندارد
۱	مشاهده نشدن نیاز جدی

براساس مصاحبه های انجام شده و نیز نتایج پرسشنامه به نظر می رسد که نیاز به محاسبات اکچوئری کاملاً احساس شده است و صندوقها اقدامات موثری برای این مهم انجام داده اند. به استثنای یک صندوق، بقیه از سیستمهای رایانه ای به صورت متمرکز یا غیر متمرکز برای نگهداری سوابق بیمه ای اعضا استفاده می کنند.

حقوقی ایرانی غیر تجاری که به منظور تقسیم سود تاسیس نشده اند در صورتی که دارای فعالیت انتفاعی باشند، از ماخذ کل درآمد مشمول مالیات فعالیت انتفاعی آنها، مالیات به نرخ مقرر در این ماده وصول می شود.

بر اساس بند «ج» ماده ۱۳۹، کمکها و هدایای دریافتی نقدی و غیر نقدی صندوقهای پس انداز بازنشستگی و سازمان بیمه خدمات درمانی و سازمان تامین اجتماعی و همچنین حق بیمه و حق بازنشستگی سهم کارکنان و کارفرما و جریمه های دریافتی مربوط توسط آنها از پرداخت مالیات معاف است.

به استناد بند «ج» و «د» ماده ۱۴۸ قانون مالیاتهای مستقیم هزینه های بهداشتی و درمانی و... حقوق بازنشستگی، وظیفه، پایان خدمت طبق مقررات استخدامی موسسه و... جزو هزینه های قابل قبول مالیاتی است. این که صندوقها بتوانند به استناد این بند حقوق و مزایای بازنشستگی و هزینه های بهداشتی و درمانی را از درآمد مشمول مالیات فعالیتهای انتفاعی کسر کنند به دو دلیل مورد تردید است. اولاً بند «ج» و «د» بیشتر متوجه پرداختهای کارفرمایان است و نه صندوقها. ثانیاً از صدر ماده ۱۰۵ قانون مالیاتهای مستقیم چنین استنباط می شود که فقط هزینه های حاصل از منابع غیر معاف از درآمد مشمول مالیات قابل کسر است.

بررسی صورتهای مالی تمام صندوقها حکایت از وجود مشکلات مالیاتی و اختلاف نظر با وزارت امور اقتصادی و دارایی در خصوص چگونگی تعلق مالیات به صندوقها دارد. به هر حال، بر اساس تبصره ۱ ماده ۲ قانون مالیاتهای مستقیم قبلی و ضوابط اجرایی آن از سال ۱۳۷۱ وزارت دارایی از تمام صندوقها مالیات مطالبه کرده است. قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۸۰/۱۷/۲۷ نیز به صراحت فعالیتهای انتفاعی را مشمول مالیات قرار داده است. البته معافیتهای مالیاتی این نوع فعالیتها طبیعتاً در مورد صندوقها نیز قابل اعمال است.

تحلیل وضعیت جاری

بررسی وضعیت حسابداری و گزارشگری صندوقها نشان می دهد: نخست، آنها از عنوانها و شکلهای متفاوت صورتهای مالی استفاده می کنند. برای مثال، عنوانهای ترازنامه و صورت خالص داراییها را برای انعکاس وضعیت مالی به کار می برند. گزارش عملکرد و وضعیت بیمه ای در صورتهای درآمد و هزینه (و تخصیص مازاد)، سود و زیان (و تخصیص اندوخته ها) و صورت تغییر در خالص

در مورد چگونگی گزارش نتایج و مطلوبترین شکل ارائه آن نیز از پاسخ دهندگان سؤال شد که نتایج آن در جدول ۱۰ ارائه شده است. بیشتر پاسخ دهندگان گزارش جداگانه را مطلوبترین روش جهت ارائه نتایج حاصل از اکچوئری می دانند.

جدول ۱۰- نحوه گزارش نتایج اکچوئری

شکل ارائه	تعداد	
	کنونی	مطلوب
در متن صورتهای مالی	-	-
در یادداشتهای توضیحی	۱	۲
در گزارش هیئت مدیره	۳	-
در گزارش جداگانه	۶	۵

مسائل و موضوعات خاص از دید پاسخ دهندگان

مسائل و موضوعات خاصی که در تدوین استانداردها باید مورد توجه قرار گیرد، از دید پاسخ دهندگان به شرح زیر است:

- ۱- بار مالیاتی جدیدی به صندوقها تحمیل نشود،
- ۲- نتایج ارزیابیهای فنی بیمه ای (اکچوئری) در دفترها ثبت نشود،
- ۳- ارزشهای منصفانه به دلیل نوسانات شدید اقتصادی و اتکاپذیری پایین تجویز نشود،
- ۴- ارائه خدمات اجتماعی که از سوی دولت بر صندوقها تحمیل می شود به نحو مناسب در نظر گرفته شود،
- ۵- برای طرحهای متفاوت حسابهای مجزا نگهداری شود، به گونه ای که امکان ارزیابی مستقل هر طرح فراهم گردد،
- ۶- استفاده از اکچوئری برای ارزیابی تعهدات آینده و وضعیت مالی تجویز شود.

وضعیت مالیاتی

بر اساس اظهارات مدیرکل مالیات بر شرکتهای، رئیس کل سازمان امور مالیاتی کشور دستور عملی برای تشکیل پرونده مالیاتی صندوقها صادر کرده است.^۳ مستند قانونی سازمان امور مالیاتی تبصره ۱ ماده ۱۱ اصلاحی قانون استخدام کشوری است. به موجب قانون یادشده، همه صندوقهای بازنشستگی وزارتخانه ها، موسسات و شرکتهای دولتی دارای شخصیت حقوقی مستقل بوده و طبق ضوابط خود اداره می شوند.

به موجب تبصره ۱ ماده ۱۰۵ قانون مالیاتهای مستقیم اشخاص

داراییها ارائه می شود. یکی از صندوقها به دلیل تعهد شرکت مادر به پرداخت مزایا فاقد حسابهای مستقل و صورتهای مالی است.

دوم، رویدادهای مشابه به روشهای متفاوت اندازه گیری، طبقه بندی و گزارش می شود. برای مثال سرمایه گذارهای مشابه به روشهای ارزش منصفانه، بهای تمام شده و ارزش ویژه اندازه گیری و گزارش شده است. در بعضی صندوقها اقلام تراز نامه به جاری و دراز مدت طبقه بندی و در بعضی دیگر اقلام بدون طبقه بندی ارائه شده است. تعهدات انباشته مزایا به عنوان سرمایه، ذخایر، اندوخته مشترکین، سهم صندوق، بدهی صندوق به کارکنان (سهم حق بیمه کارکنان) و وجوه بازنشستگی گزارش شده است. در یکی از صندوقها بابت حق بیمه های انباشته کارکنان بهره محاسبه و به عنوان هزینه در صورت سود و زیان گزارش شده است. حق بیمه ها و کمکهای دریافتی از کارفرمایان به عنوان درآمد، ذخایر یا سایر، طبقه بندی و گزارش شده است. مستمریها و کمکها و مزایای پرداختی به هزینه، سایر یا به حساب ذخایر منظور می شود.

سوم، میزان افشای اطلاعات در متن صورتهای مالی و یادداشتهای توضیحی بسیار متفاوت است. میزان افشای اطلاعات، بخصوص در مورد تعهدات مزایای انباشته (ذخایر یا اندوخته مشترکین) بسیار متفاوت است.

چهارم، اطلاعات ارائه شده در بیشتر صندوقها جهت ارزیابی توانایی پرداخت تعهدات در سررسید کافی نیست. اطلاعات کافی در مورد بازنشستگان و بازماندگان مستمری بگیر و اعضای فعال و سطوح پرداختهای مربوط افشا نمی شود. برای ارزیابی توان پرداخت تعهدات نه اطلاعات کافی در مورد ارزش روز داراییها وجود دارد و نه میزان تعهدات به نحو مناسب اندازه گیری و گزارش می شود. روشهای اکچوئری که به طور گسترده برای ارزیابی تعهدات صندوقها به کار می رود، در این صندوقها کمتر استفاده می شود. در صندوقهایی که گزارش اکچوئری تهیه می شود، روشهای اکچوئری و نحوه ارائه گزارش متفاوت است.

نتیجه گیری

با توجه به وضعیت حسابداری و گزارشگری فعلی، نوعی عدم تقارن اطلاعاتی^۴ بین مدیران اجرایی، هیئت امنا و اعضای صندوقها وجود دارد. اطلاعات ارائه شده برای ارزیابی توانایی پرداخت تعهدات در سررسید، کافی نیست. به دلیل مشخص نبودن

لزوم تهیه و ارائه اطلاعات اکچوئری، به نظر می رسد تعهدات انباشته گزارش شده بسیار کمتر از تعهدات واقعی صندوقها باشد. براساس معیارهای سودمندی برای تصمیم و کاهش عدم تقارن اطلاعات و به منظور ارائه تصویری مطلوبتر و مقایسه پذیرتر از صندوقهای بازنشستگی، ضرورت دارد استاندارد حسابداری خاصی برای آنها تدوین شود. این مهم با توجه به پیشینی امکان انتخاب از بین صندوقهای بازنشستگی برای کارکنان و کارفرمایان در قانون برنامه سوم اهمیت بیشتری دارد. بیشتر کشورها و نیز هیئت تدوین استانداردهای بین المللی حسابداری، استاندارد خاص برای صندوقها تدوین کرده اند.

تدوین استاندارد جدید باعث بهبود کیفیت صورتهای مالی از طریق افزایش مقایسه پذیری و اعتماد پذیری خواهد شد. مشخص کردن معیارها و روشهای یکنواخت برای برخورد با رویدادهای مشابه و گزارشگری مالی منجر به ارائه مطلوبتر صورتهای مالی خواهد شد. صندوقهایی که تصمیم به انجام فعالیتهای بین المللی دارند، نیاز به استاندارد حسابداری خاص را بیشتر احساس کرده اند و در مصاحبه های انجام شده نیز مسئولان مربوط از تدوین استاندارد برای صندوقهای بازنشستگی استقبال کرده اند.

منابع:

- دلاور علی، مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی، تهران، انتشارات رشد، ۱۳۷۴، فصل هفتم
- رحمانی علی، قانونمند نمودن اندازه گیری و افشای در حسابداری، حسابدار، ۱۳۸۲، شماره ۱۵۴
- قیوزی، مودیلیانی و فری، مبانی بازارها و نهادهای مالی، جلد اول، ترجمه حسین عبده تبریزی، تهران، انتشارات آگاه، ۱۳۷۶، فصل نهم

IASB, International Accounting Standard No. 26, **Accounting and Reporting by Retirement Benefit Plans**, UK: IASB, 1994 (reformatted)

پانویس ها:

- 1 - Actuary
اکچوئری که آمار بیمه، ریاضیات بیمه، محاسبات بیمه و محاسبات احتمالی نیز ترجمه شده است، برای محاسبه ذخایر شرکتهای بیمه، طراحی و ارزشگذاری طرحهای مزایای بازنشستگی، تعیین حق بیمه و تامین وجوه مزایا به کار می رود. این دانش مبتنی بر آمار احتمالات می باشد.
- ۲- سازمان برنامه و بودجه، پروژه مطالعاتی نظام بودجه ریزی کشور (تشکیلات اداری و مالی، پیوست شماره ۳) بازنشستگی در بخش عمومی، ۱۳۶۸، صفحه ۴
- ۳- روزنامه همشهری، سه شنبه ۱۳۸۱/۴/۳۱، صفحه ۴

4 - Information Asymmetry

بسمه تعالی

جامعه حسابداران رسمی ایران اطلاعیه مهم درباره آموزش حرفه‌ای مستمر «احم»

همکاران و اعضای محترم

چنانچه مستحضرد آموزش حرفه‌ای مستمر «احم» از الزامات تشکلهای حرفه‌ای است. بر اساس ضوابط فدراسیون بین‌المللی حسابداران (IFAC)، آموزش حرفه‌ای مستمر جزء الزامات اجباری تشکلهای عضو تلقی، و افزون بر این پیش‌بینی ضوابط انضباطی به منظور اطمینان یافتن از الزامات آن نیز الزامی شده است. اساس آموزش حرفه‌ای مستمر حفظ صلاحیت حرفه‌ای حسابداران رسمی در بلندمدت است. هدفهای آموزش حرفه‌ای مستمر به قرار زیر است:

- دانش فنی و مهارتهای حرفه‌ای اعضا را در سطحی قابل قبول حفظ کند و بهبود بخشد.
  - اعضای حرفه را در به‌کارگیری تکنیکهای جدید، شناخت پیشرفتهای اقتصادی و ارزیابی آثار آن بر صاحبکاران، کارفرمایان و کار اعضا و نیز برآورده کردن انتظارات گوناگون جامعه از حسابداران یاری کند.
  - نظام اقتصادی کشور، در کل اطمینان یابد، اعضای حرفه، از دانش فنی و مهارتهای حرفه‌ای مورد نیاز برای ارائه خدمات خود برخوردارند.
- پیشنهاد فدراسیون بین‌المللی حسابداران آن است که هر عضو باید حداقل ۳۰ ساعت در سال یا ۹۰ ساعت آموزش در هر دوره سه ساله را بگذراند. پیشنهاد اولیه در جامعه ۲۰۰ امتیاز برای اولین دوره دو ساله (آزمایشی) است که این امتیاز بر حسب مورد به ساعت تبدیل و اعلام خواهد شد. ۲۰۰ امتیاز مزبور حدود ۵۰ ساعت پیش‌بینی می‌شود. موضوع تعیین شده در این فصلنامه، مطالعه مقاله «ضرورت تدوین استانداردهای حسابداری برای صندوقها و سازمانهای بازنشستگی» است که توسط گروه کارشناسی مدیریت تدوین استانداردهای سازمان حسابرسی تهیه شده و امتیاز آن در آموزش حرفه‌ای مستمر به شرح زیر است:
- پاسخ به ۵ سؤال زیر حداکثر ۱۵ امتیاز بر حسب درستی پاسخ به سئوالات ۱ تا ۴ و بررسی سئوال ۵ ضمناً مباحث مطرح شده در سئوال ۵ در صورت قابل استفاده بودن، به نحو مناسب منتشر خواهد شد.

سئوالات مربوط به مقاله ضرورت تدوین استانداردهای حسابداری برای صندوقها و سازمانهای بازنشستگی

- ۱- معمولاً بیشترین مورد استفاده از اطلاعات مالی صندوقهای بازنشستگی کدام بوده است؟
  - الف) میزان تعهدات و کفایت ذخایر
  - ب) سرمایه‌گذاری
  - ج) ارزیابی وضعیت مالی و عملکرد
  - د) گزارش تحلیلی وضعیت آتی
- ۲- از دید پاسخ‌دهندگان، کدام مورد از موضوعات خاصی که باید در تدوین استانداردها مورد توجه قرار بگیرد، نیست؟
  - الف) مشکلات ارزیابی تعهدات آینده و وضعیت مالی
  - ب) عدم استفاده از استانداردهای حسابداری موجود برای صندوقها
  - ج) عدم تجویز ارزش منصفانه به دلیل نوسانات شدید اقتصادی و اتکاپذیری پایین
  - د) عدم ثبت نتایج اکچوئری در دفاتر
- ۳- کدام مورد، از کاربردهای اکچوئری است؟
  - الف) محاسبه ذخایر شرکتهای بیمه
  - ب) طراحی و ارزشگذاری طرحهای مزایای بازنشستگی
  - ج) تعیین حق بیمه و تامین وجوه مزایا
  - د) هر سه مورد بالا
- ۴- در حال حاضر حق بیمه‌های دریافتی در صورتهای مالی صندوقهای بازنشستگی چگونه منعکس می‌شود؟
  - الف) در سرفصل درآمدها در صورت درآمد و هزینه
  - ب) در سرفصل ذخایر در ترازنامه
  - ج) در سرفصل فعالیتهای عملیاتی در صورت جریان وجوه نقد
  - د) هر سه مورد بالا
- ۵- به نظر شما، مشکلات اساسی حسابداری صندوقهای بازنشستگی ایران کدام است و با توجه به اهمیت موضوع چه راههایی برای برون‌رفت از این وضعیت پیشنهاد می‌کنید؟